

RECENSIE SPREEK

Spreek is een intrigerende choreografie van misverstanden

★★★★☆

Niets is voorspelbaar in dit theatrale groepsproces.

Hein Janssen 27 mei 2019, 17:00 Scène uit Spreek door De Veere. Beeld Ferry André de la Porte

Daar staan we dan, met zijn allen in een klein zaaltje van het Amsterdamse theater Frascati, letterlijk met onze rug tegen de muur. Geen zitplaats te bekennen, het lokaal is leeg en de acteurs lopen wat heen en weer. Dan start Jan Joris Lamers een klein discours over de oorsprong van het woord 'toneel' en kan de voorstelling beginnen. Het eerste kwartier daarvan bestaat uit het neerleggen van de speelvloer met houten vlonders en het bouwen van een tribune voor het publiek.

Zo simpel en transparant kan een voorstelling dus zijn. Spreek, zo luidt de titel. De Veere is de naam van een jaarlijks terugkerend gelegenheidsensemble, gegroepeerd rondom Maatschappij Discordia. Acteurs van onder meer Barre Land, De Roovers en De Theatertroep doen er in wisselende samenstelling aan mee. Het is een fin de saison-traditie die dit jaar in het teken staat van de vraag: wat is nu eigenlijk toneel? Het antwoord formuleer ik zelf: het voorkomen van voorspelbaarheid.

Als wij intussen rustig plaats hebben genomen, zijn wij gedurende anderhalf uur de getuigen daarvan. Een groep van zo'n vijftien acteurs voert een rollenspel van toevallige ontmoetingen op, met korte gesprekjes en af en toe een kleine monoloog. Waar De Veere in het verleden vaak putte uit het toneelrepertoire – van Shakespeare tot Thomas Bernhard, zijn het nu veelal persoonlijke notities. De tekst is schaars, de belichting summier en halverwege worden kartonnen coulissen neergezet, waartussen de spelers af en toe kunnen verdwijnen. Het theater als een kijkdoos.

Is dat interessant of zinvol? Jazeker, want de kaalheid van deze encenering noopt de toeschouwer tot het zorgvuldig aftasten van de menselijke verhoudingen. Niets is voorspelbaar in dit theatrale groepsproces. Maureen Teeuwen begint spontaan aan het gedicht 'Ik heb een ceder in mijn tuin geplant' en wordt halverwege onderbroken, sommige spelers bekennen publiekelijk dat ze de verkeerde tekst hebben geleerd, Annet Kouwenhoven houdt een fraaie monoloog in het Zuid-Afrikaans, hier en daar wordt simpelweg een kus gegeven. Heel subtiel wordt op deze overbevolkte speelvloer ook een generatiekloofje onder de aandacht gebracht.

Spreek is een verzameling aanzetten tot iets moois – en die steeds niet afmaken. Een intrigerende choreografie van misverstanden, zoals het leven zelf ook kan zijn. En toch maar verdergaan, verder zoeken, even verdwijnen en weer tevoorschijn komen. Fluisterend soms, aarzelend, bijna onzichtbaar, maar er wel zijn.

Dat de spelers na afloop buigen en wij klappen – dat is dan wel weer erg voorspelbaar. Maar ook volkomen terecht.

Spreek. Theater door De Veere . 24/5, Frascati, Amsterdam. Daar t/m 1/6.